

היבטים לשוניים בפרשת בראשית סט

בראשית שנות סז וסח הוקדמו כמה מילים. כאן ועתה כמדומה אין צורך בזה. נציין שאני עדיין רואה את עיקר תפקידי בריכוז הערות ושאלות מכלל הקוראים והצגתם לדיון. באין שאלות והערות מהקוראים, אני מנסה להציג דיונים משלי.

וַיְהִי – בין אם יש געיה בין אם אין, היר"ד בשוא נח.
א ג יְהִי אֹר המילים אינן מוקפות.
א ה קָרָא לִילָה: טעם נסוג אחור לקר"ף
א ו לָמַם: הלמ"ד קמוצה
א ז מַעַל לַרְקִיעַ להזהר מהבלעת אות.
א ט וַיְהִי-כֵן: תיבה בודדת בתחום הסילוק (סוף פסוק), מוטעמת בטעם סוף פסוק בלבד. אין טעם טיפחא בתיבה וַיְהִי. כן הדבר גם בהמשך הפרק.
א י יַמִּים: היר"ד בפתח ולכן המ"ם אחריה בדגש חזק, רבים של 'ים'. כן הדבר גם בהמשך פס' כב
א יא תִדְשָׂא: געיה בת"ו והדל"ת בשווא נת. דָּשָׂא: הדל"ת ברביע ולא בזקף. עָשָׂה פָּרִי: טעם נסוג אחור לע"ן, וכן בהמשך הפסוק עָשָׂה-פָּרִי, יש להעמיד קלות את קריאת הע"ן מפני געיה. בשני המקרים דגש חזק בפ"א הראשון אתי מרחיק, והשני מדין דחיק
א יח וַיִּלְהַבְדֵּיל: געיה בשורק והלמ"ד בשווא נע ולא בחטף כפי שמופיע בחלק מהדפוסים¹
א כב וַיִּבְרָךְ: במלעיל וכן הדבר בכל המקרא
א כד וַחִיתוֹ-אַרְץ: געיה בחי"ת
א כט לְאֶכְלָה: האל"ף בקמץ קטן והכ"ף אחריה בשווא נת, כן הדבר גם בפס' הבא
א לא יוֹם הַשְּׁשִׁי: היחיד מבין ששת ימי הבריאה בה"א הידיעה
ב א וַיִּכְלֹ הַיּוֹד בשוא נח² והמילה במלרע³
ב ג שָׁבַת: לשון עבר, השי"ן קמוצה והבי"ת אחריה רפויה
ב ד בְּהַבְרָאָם: הר"ש בשוא נע, לא: בְּהַבְרָם וכן לקמן ה ג.
ב ז וַיִּצְרָ: במלעיל, נכון הדבר גם בהמשך פס' יט. וַיִּפְחָ: במלרע
ב ח גֵן-בְּעֵדֶן: גֵן- במקף ולא במרכא.
ב יב וַזֶּהב: געיה תחת השורק והזי"ן בשווא נע
ב טו לְעַבְדָּה וּלְשִׁמְרָה: העי"ן והשי"ן בקמץ קטן הה"א בשתייהן במפיק.
ב יז אֶכְלָךְ: הכ"ף בקמץ קטן
ב יח אָעֵשָׂה-לוֹ: העמדה קלה באל"ף למנוע הבלעת העי"ן בחטופה, בלמ"ד דגש חזק מדין דחיק
ב יט מֵה-יִקְרָא-לוֹ: להיזהר מהבלעת היר"ד. לא מֵאִיקְרָא. היר"ד דגושה
בר' ב כא לֹא-מֵצָא עֹזֵר: אין טעם נסוג אחור למ"ם
ב כב וַיִּבֶן: במלעיל. אֶת-הַצֵּלַע: במלרע
ב כג לְזֹאת יִקְרָא: יש להקפיד על הפרדת התיבות שלא יישמע שהת"ו שבסוף התיבה הראשונה עומדת בראש התיבה

¹ החטף פתח המופיע בכמה דפוסים אינו אלא להורות על הנעת השווא ולא על קריאת החטף עצמו

² וכן בהמשך קידוש ליל שבת: וַיִּכְלֹ. וַיִּבְרָךְ. וַיִּקְדָּשׁ

³ משום מה בקידוש ובתפילה אפשר לשמוע קוראים אותה מלעיל.

השנייה. **לְקַחְהָ-זֹאת:** העמדה קלה בלמ"ד מפני הגעיה ובשרוק, הקו"ף אחריה בשווא נע על אף שהרבה דפוסים ניקדוה בחטף קמץ⁴, דגש חזק בז"ן מדין דחיק

ב כד **יַעֲזֹב-אִישׁ:** העמדה קלה ביו"ד למנוע הבלעת העי"ן החטופה והז"ן בקמץ קטן

ב כה **עָרוּמִים:** דגש חזק במ"ם על אף שהר"ש לפניו בשורק

ג ג **פֶּן-תִּמְתּוּן:** תיבה יחידה בתחום הסילוק (סו"פ) ומוטעמת בטעם זה בלבד; אין טיפחא במילה הראשונה.

ג ה **אֲכַלְכֶם:** הכ"ף בקמץ קטן. **וְהֵייתֶם:** הה"א בשווא נח ואחריה יו"ד בחירק מלא. **כְּאֱלֹהִים:** האל"ף אינה נשמעת, כאילו כתוב, 'כְּלוֹהִים'

ג ו **גַּם-לְאִישָׁה:** מפיק בה"א, קריאה ללא מפיק יש בה כדי לשבש את משמעות הכתוב

ג יא **אֲכַל-מִמֶּנּוּ:** הכ"ף בקמץ קטן

ג יב **נִתְּנָה-לִי:** געיה בנר"ן הראשונה ודגש חזק בלמ"ד מדין דחיק

ג יג **הַשִּׁיאֲנִי:** שי"ן ימנית

ג טז **עֲצַבְוֹתַי:** הצד"י דגושה והשווא נע. **יִמְשַׁל-בְּךָ:** השי"ן בקמץ קטן

ג יז **כִּי-שָׁמַעְתָּ:** במקף ולא במונח.

ג יט **תֹּאכַל לָחֶם:**⁵ טעם נסוג אחור לתי"ו. **כִּי-עָפַר אֶתָּה:** תיבת **אֶתָּה** במלעיל והאל"ף בפתח ואין טעם נסוג אחור בתיבת **עָפַר**

ג כא **כְּתָנוֹת:** הכ"ף בקמץ קטן

ד ב **רָעָה צֹאן:** טעם נסוג אחור לרי"ש

ד ז **תִּמְשַׁל-בוֹ:** השי"ן בקמץ קטן

ד יא **וְעַתָּה אָרוּר אֶתָּה:** הראשון בעי"ן ובמלרע, השני באל"ף ובמלעיל

ד טו **כָּל-הַרְגֵי קָיִן:** אין טעם נסוג אחור

ד טז **וַיֵּצֵא קָיִן:** טעם נסוג אחור ליו"ד

ד יז **בָּנָה לְעִיר:** טעם נסוג אחור לבי"ת. **כְּשֵׁם בְּנוֹ חֲנוּךְ:** טעם טפחא בתיבת **כְּשֵׁם**

ד יח **לְחֲנוּךְ:** הלמ"ד בפתח

ד יט **וַיִּקַּח-לוֹ:** געיה ביו"ד

ד כב **אֶת-תּוֹבֵל קָיִן:** טעם נסוג אחור לתי"ו השנייה

ד כג **הָאֲזָנָה:** האל"ף בשווא נח

ה כט **זֶה:** שני טעמים באותה תיבה, יש לקרוא קודם את הגרשיים ואחריו את התלישא. **אֲרָרָה:** רי"ש ראשונה בשווא נע

ה לב **אֶת-שֵׁם אֶת-חֶם וְאֶת-יֶפֶת:** טעם טפחא על תיבת **אֶת-שֵׁם**

ו ג **בְּשֵׁם** הגימ"ל פתוחה⁶

ו ט **מֵצֵא חֵן:** טעם נסוג אחור למ"ם

הפטרות בראשית ישעיהו מב ה – מג י:

⁴ מי שיקרא את הק' כמו חולם ואת הקמץ בח' כמו פתח – טועה!

⁵ רבים משתבשים בציטוט הפסוק ואומרים לָחֶם.

⁶ מי שקורא בקמץ – קורא מילה משוללת הבנה.

⁷ במקומות אחרים במקרא שיש בהם פסק לפני רביע – הרי לדעת ר"מ ברויאר הוא טעם לגרמיה.

⁸ לא ייתכן שוא נע לפני שוא או חטף

⁹ כן הדבר בכל המקרא, בשונה מאָמה במשמעות של שפחה, עיין רש"י שמות ב ה.

¹⁰ לציון: החירק ביו"ד הוא חירק מלא תנועה גדולה. כתיב מלא וחסר מקראי אינו קובע את המבנה הדקדוקי.

מ ב ה הָאֵל | ה' אין כאן מונח לגרמיה אלא פסק לפני רביע⁷.
 מ ב ה רִקְעָה: במלרע
 מ ב ו וְאֶצְרָךְ: קמץ קטן בצד"י, והר"ש בשוא נח.
 מ ב ז לִפְקַח עֵינַיִם עוֹרוֹת: טעם טפחא בתיבת לִפְקַח. עוֹרוֹת: הו"ו רפויה בשוא נח. יִשְׁבִי חֶשֶׁד: טעם נסוג אחור
 ליו"ד הראשונה, עם זאת השי"ן בשוא נע
 מ ב י א יִשְׁבִי סֵלַע: טעם נסוג אחור ליו"ד הראשונה עם זאת השי"ן בשוא נע
 מ ב י ד אֲשֵׁם: שי"ן ימנית דגושה מנוקדת בחולם חסר
 מ ב ט ז וּמַעֲקָשִׁים: העמדה קלה במ"ם למנוע הבלעת העי"ן החטופה
 מ ב י ח וְהַעוֹרִים הַה"א בפתח
 מ ב כ א וַיֵּאדָר: האל"ף בשווא נח
 מ ב כ ב וּבְבִתִּי: ב"ת ראשונה בשווא נח על אף הקושי. הַחֲבָאוּ: ה"א בקמץ קטן. הָשָׁב: שי"ן פתוחה.
 מ ב כ ד לְבִזְזִים: ז"ן ראשונה בשווא נע
 מ ב כ ה וּתְלַטְטֶהּ: העמדה קלה בלמ"ד למנוע הבלעת ה"א החטופה
 מ ג א א וְעָתָה בַּגְרִשִּׁים לֹא בְרַבִּיעַ; בְּרֵאשִׁי הַרִ"ש בפתח לא בשוא⁸
 מ ג ב לִי-אֶתָּה: במלעיל
 מ ג ג כִּפְרָךְ: כ"ף רפויה ובקמץ קטן
 מ ג ה אֶקְבָּצֶךָ: כ"ף סופית דגושה
 מ ג ט וַיֵּאֲסֹפוּ: וא"ו החיבור בשווא נע, כן הדבר גם בהמשך הפסוק וַיִּצְדָּקוּ וַיִּשְׁמְעוּ וַיֵּאמְרוּ
 מ ג י לֹא-נֹצֵר אֵל: טעם נסוג אחור לנו"ן

ראשון של פרשת נח:

ו ט הַתְּהַלֵּךְ-נָח: געיה בה"א הראשונה
 ו י ג וְהִנְנִי: נו"ן ראשונה בשווא נח על אף הקושי וכן בפס' יז.
 ו ט ז אִמָּה: האל"ף בפתח והמ"ם אחריה בדגש חזק⁹. תַּחֲתָיִם: הת"ו השנייה בחירק חסר ואחריה יו"ד, מנוקדת אף היא
 בחירק¹⁰ ובדגש חזק. דומה הדבר בתיבה הבאה שְׁנַיִם
 ו י ז רֹחַ חַיִּים: יש להקפיד על הפרדת התיבות
 ו י ח וְהַקְמַתִי ... וּבָאתָ: שתיהן מלרע עקב וי"ו ההיפוך לעתיד.
 ו כ שְׁנַיִם מִכֹּל יָבֹאוּ אֵלֶיךָ לְהַחְיֹת: ישנם קוראים המבלבלים מקרא זה לבין קודמו שְׁנַיִם מִכֹּל תָּבִיא אֶל-הַתְּבָה
 לְהַחְיֹת אֶתְּךָ ומוסיפים אחריו את התיבה 'איתך' הבאה בקטע הראשון בלבד
 ו כ א לְאֶכְלָה: האל"ף בקמץ קטן